WIKIPEDIA

Wikang Malagasy

Mula sa Wikipediang Tagalog, ang malayang ensiklopedya

Ang wikang **Malagasi** o **Malagasy** (/mæləˈɡæsi/;[2] ˌmalaˈgasʲ) ay isang wikang Austronesyo at ang pambansang wika ng Madagascar. Sinasalita ito ng karamihan sa mga tao sa Madagascar bilang unang wika pati na rin ng ilang tao na may Malagasy na pinanggalingan sa ibang dako.

Malagasy	
Sinasalitang katutubo sa	Madagascar, Comoros, Mayotte
Mga katutubong tagapagsalita	18 milyon (2007)[1]
Pamilyang wika	Austronesyo ▪ Malayo-Polinesyo ▪ Silangang Barito ▪ **Malagasy**
Sistema ng pagsulat	Panitikang Latin (Alpabetong Malagasy) Malagasy Braille
Opisyal na katayuan	
Opisyal na wika sa	Madagascar
Mga kodigong pangwika	
ISO 639-1	mg
ISO 639-2	mlg (B) mlg (T)
ISO 639-3	mlg – inclusive code Individual codes: xmv (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=xmv) – Wikang Antankarana bhr (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=bhr) – Wikang Bara buc (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=buc) – Wikang Bushi msh (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=msh) – Wikang Masikoro bmm (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=bm

Pag-uuri

Ang wikang Malagasy ay ang pinakakanlurang miyembro ng Malayo-Polinesyo na sangay ng wikang pamilya na Austronesyo.[3] Ang kaibahan nito mula sa kalapit na mga Aprikanong wika ay nabanggit noong 1708 ng Olandes na iskolar na si Adriaan Reland.[4] Ito ay may kaugnayan sa Malayo-Polinesyong mga wika ng Indonesia, Malaysia, at Pilipinas, at mas malapit sa mga wikang Silangang Barito na sinasalita sa Borneo maliban sa mga Polinesyong morponemiko nito.[5] Ayon kay Roger Blench (2010), ang pinakamaagang anyo ng wikang sinasalita sa Madagascar ay maaaring nagkaroon ng ilang mga di-Austronesyong *substrata*.[6]

m) – Wikang Hilagaing Betsimisaraka

plt (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=plt) – Wikang Talampas na Malagasy

skg (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=skg) – Wikang Sakalava

bzc (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=bzc) – Wikang Katimugang Betsimisaraka

tdx (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=tdx) – Wikang Tandroy-Mafahaly

txy (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=txy) – Wikang Tanosy

tkg (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=tkg) – Wikang Tesaka

xmw (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=xmw) – Wikang Tsimihety

Linggwaspera 31-LDA-a

PAALALA: Maaaring naglalaman ang pahinang ito ng mga simbolong pamponetikong IPA sa *Unicode*.

Mga numerong desimal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
PAN, circa 4000 BK	*isa	*DuSa	*telu	*Sepat	*lima	*enem	*pitu	*walu	*Siwa	*puluq
Tagalog	isá	dalawá	tatló	ápat	limá	ánim	pitó	waló	siyám	sampu
Ilokano	maysá	dua	talló	uppát	limá	inném	pitó	waló	siam	sangapúlo
Sebuwano	usá	duhá	tuló	upat	limá	unom	pitó	waló	siyám	napulu
Chamorro	maisa/håcha	hugua	tulu	fatfat	lima	gunum	fiti	guålu	sigua	månot/fulu
Malay	satu	dua	tiga[7]	empat	lima	enam	tujuh	lapan	sembilan	sepuluh
Habanes	siji	loro	telu	papat	limo	nem	pitu	wolu	songo	sepuluh
Fijian	dua	rua	tolu	vā	lima	ono	vitu	walu	ciwa	tini
Tongan	taha	ua	tolu	fā	nima	ono	fitu	valu	hiva	-fulu
Sāmoan	tasi	lua	tolu	fā	lima	ono	fitu	valu	iva	sefulu
Māori	tahi	rua	toru	whā	rima	ono	whitu	waru	iwa	tekau (sinauna: ngahuru)
Tahitian	hō'ē	piti	toru	maha	pae	ono	hitu	va'u	iva	'ahuru
Marquesan	e tahi	e 'ua	e to'u	e fa	e 'ima	e ono	e fitu	e va'u	e iva	'onohu'u
Hawaiian	kahi	lua	kolu	hā	lima	ono	hiku	walu	iwa	-'umi
Malagasy	iray	roa	telo	efatra	dimy	enina	fito	valo	sivy	folo

Kasaysayan

Ang Madagascar ay unang tinirhan ng mga taong Austronesyo mula sa Karagatnin na Timog-silangang Asya na dumaan sa Borneo.[8] Ang mga migrasyon ay nagpatuloy sa unang milenyo, na nakumpirma ng mga lingguwistikong mananaliksik na nagpakita sa malapit na ugnayan sa pagitan ng wikang Malagasy at sa mga wikang Lumang Malay at Lumang Habanes ng panahong ito.[9][10] Sa malayong panahon, c. 1000, ang mga orihinal na Austronesyong naninirahan ay humalo sa mga Bantu at Arabo, kabilang ng iba.[11] May katibayan na ang (mga) hinalinhan ng mga Malagasy na diyalekto ay unang dumating sa katimugang kahabaan ng silangang baybayin ng Madagascar.[12]

Ang Malagasy ay may tradisyon ng pasalitang sining at matulain na mga kasaysayan at mga alamat. Ang pinaka-kilala ay ang pambansang epiko, ang Ibonia, tungkol sa isang katutubong bayaning Malagasy ng parehong pangalan.[13]

Mga sanggunian

1. Mikael Parkvall, "Världens 100 största språk 2007" (The World's 100 Largest Languages in 2007), in *Nationalencyklopedin*
2. Laurie Bauer, 2007, *The Linguistics Student's Handbook*, Edinburgh
3. Malagasy's family tree on Ethnologue (http://www.ethnologue.com/show_family.asp?subid=1767-16)
4. New palaeozoogeographical evidence for the settlement of Madagascar (http://www.rogerblench.info/Archaeology%20data/Indian%20Ocean/Blench%20final%20Azania%202007.pdf)

5. Wittmann, Henri (1972). "Le caractère génétiquement composite des changements phonétiques du malgache." *Proceedings of the International Congress of Phonetic Sciences* 7.807-10. La Haye: Mouton.[1] (http://www.nou-la.org/ling/1972a-malgache.pdf)
6. Blench, Roger; Walsh, Martin (11 January 2010). "The vocabularies of Vazimba and Beosi: Do they represent the languages of the pre-Austronesian populations of Madagascar?" (http://www.rogerblench.info/Language/Isolates/Vazimba%20vocabulary.pdf) (PDF).
7. In Kedukan Bukit inscription the numeral *tlu ratus* appears as three hundred, *tlu* as three, in http://www.wordsense.eu/telu/ the word *telu* is referred to as three in Malay, although the use of *telu* is very rare.
8. [2] (http://www.biomedcentral.com/1471-2164/10/605) Ricaut *et alii* (2009) "A new deep branch of eurasian mtDNA macrohaplogroup M reveals additional complexity regarding the settlement of Madagascar", *BMC Genomics*
9. Adelaar, K. Alexander; Himmelmann, Nikolaus (2005). *The Austronesian Languages of Asia and Madagascar* (https://books.google.com/books?id=5i1aMcmLWlMC&pg=PR14). Psychology Press. ISBN 978-0-7007-1286-1.
10. Simon, Pierre R. (2006). *Fitenin-drazana* (https://books.google.com/books?id=MFsBYffWD48C). L'Harmattan. ISBN 978-2-296-01108-3.
11. Ferrand, Gabriel (1905). *Les migrations musulmanes et juives à Madagascar*. Paris: Revue de l'histoire des religions
12. Serva, Maurizio; Petroni, Filippo; Volchenkov, Dima; Wichmann, Søren. "Malagasy Dialects and the Peopling of Madagascar". arXiv:1102.2180 (https://arxiv.org/abs/1102.2180).
13. Naka-arkibo (https://web.archive.org/web/20110722072223/http://www.haisoratra.org/breve.php3?id_breve=529) July 22, 2011, sa Wayback Machine.

Ang lathalaing ito ay isang usbong. Makatutulong ka sa Wikipedia sa pagpapalawig (https://tl.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikang_Malagasy&action=edit) nito.
